ناټو« » NATO
او
دناټو« » NATO پيژندنه !

دوهمه برخه

دانترنيټ دفارسي سرچينوڅخه
ژباړونکی ؛ عزيزاحمد خوارمل

دشمالی اتلانتيک سازمان نظامی تړون

North Atlantic Treaty Organization

ناټو« » NATOپيښليک اوددی نظامی تړون دجوړيدو بهير !

ددوهمی نړيوالی جګړی دپای ته رسيدو سره سم ديوی اونی خبراتروڅخه وروسته دجګړی دګټونکوهيوادونودمشرانو ترمنځ داروپايي هيوادونو دپلواوسرحداتوسياسی اوجغرافيوی نقشه انځورااووکښل سو. تر جګړی وروسته پرنړی باندی دوه قطبی نظام واکمن سواوپه همدی ډول سره داروپا نوي جوړښت ددوو لويو ګټونکونوترمنځ ديوی بنسټيز ايدیالوژيک دريځ په توګه،سيالی رامنځته سو. په داهسی شرايطو کې هرهيواد ديوی وروستی سرليک په ډول سره مجبوره وو چې ددغو دووقطبونوڅخه يو اړخ ونيسی .
په ختيځ اولويديزکې ددوولويونظامی اوصنعتی ځواکونويعنی دجاپان اودالمان دمنځه وړل اوپه نتيجه کښې لوړه ،پقر اوآخ اوډوب ټوله اروپا يې په پراخه توګه سره نيولی وو،دغه ستونزي اونيمګړتياوي ددی سبب وګرځيدی چې شوروي ددی تش ځايه څخه را ووځې اوډېره ګټه ترلاسه کړی اوپه اروپايي هيوادونوکښې يې دکمونستی ګوندونو جوړه ول او دختيځ المان (جرمنی) ،درومانيی ،دپولنډ، اودمجارستان (هنګری) هيوادونه يې ترخپل واک لاندی راوستل اودخپل بهرنی سياست دموخودپرمخ بيولودپاره دغه کړنی يې ترسره کړ .او دبل لور ی نه شوروي دهستوي وسليوترلاسه کول اوپه ښکاره ډول په جګړه کې دهغه څخه خطر،ددی سبب وګرځيدی چې داروپالويديزهيوادونه چې ځانونه يې دشوروي دګواښونوپه وړاندی په خطرکې ليدل ،وروسته ترجګړي نه دخلع سلاح اودوسليو دمنځه وړلوڅخه ځانونه يې کوښښ کړ اوپريکړه يې وکړ چې دټوليز امنيت دتامينولواودټينګولواودګډی دفاع په خاطرسازمانی جوړښت رامنځته کړی . ددی لړليد اوسوچ نتيجه دا وو چې د انګليس دبهرنی چارو وزير (ارنست بوين) دلويديزی اروپا

دهیوادونو دپاره دیوی اتحادی دجوړښت وړاندیز یې وکړ چې دده دغه وړاندیز دډېر هرکلی سره مخامخ سو، او ددی جریان اوپروسی په پای کې ،ناټو
«NATO» دبروکسیل دنظامی تړون په رامنځته کیدوسره رامنځته سواود (۱۹۴۸) میلادی کال دمارچ په میاشت کې د(۵)پنځواروپایی هیوادونو لکه انګلیس، فرانسه، بیلجیم، هالنډ او دلوکزامبورګ په ګډون اوغړیتوب سره دغه نظامی تړون جوړاورامنځته سو. اوددی نظامی تړون دغړی هیوادونو سوچ اولړلیددیوی امنیتی نظم اوجوړښت رامنځته کول وو،همدارنګه مخته تردغه نظامی تړون څخه د دونکرګ تړون لاسلیک اورامنځته سوی وو،مګردبروکسیل تړون ددونکرګ دتړون سره چې ددونکرګ تړون یو کال مخته رامنځته سوی وو،دېرتوپیرونه یې لرل ځکه دبروکسیل تړون دهرډول تیری په وړاندی چې دهرهیواد دخوا څخه ترسره کیدی غړی هیوادونه هرومرودهغه په مخنیوی کې په ټینګه سره ودرېږی ،اوغړی هیوادونه په ګډه سره مخنیوی ځینی وکړي ،دغه تړون په دی معنا اومفهوم سره دغسی یو تړون وو،په داهسی حال کې چې د دونکرګ تړون یو امنیتی تړون وو اویوازی دالمان دیرغل په وړاندی رامنځته سوی ووچې دغه امنیتی تړون په (۱۹۴۷) میلادی کال کې دفرانسی اودانګلیس ترمنځ لاس لیک اوامضا سوي وو اودهغه موخی مشوری اوګډ امنیتی پیل دهر ډول نوی تیری پرضدوو چې دغه تیری دالمان (جرمنی) دخواڅخه ترسره کیدی .ددونکرګ دتړون درامنځته کولو دلیل دا وو چې اروپائیانو دالمانیانو(جرمنانو) نه یې پردی بنسټ چې دوي(المانیان)ددوو جګړو پیلیدونکی دي ددوي نه یې تریخی خاطری یې لرلی یې او اروپایي هیوادونه ددی تړون سره یې وکولی سو چې اروپا دخطرونو اودګواښونوڅخه وژغوره وي اودهغه دورانی څخه مخنیوی وکړي .

دشوروي دواک رامنځته کیدل یود خطر دزنګ په شان دېرځلی دالمان (جرمنی) دخطر دزنګ په پرتله لوی اوسترو وو،له همدی کبله داروپایي هیوادونودموخولوری دشوروی پرخواواوښت اودهمدی کبله دبروکسیل دتړون موخی دالمان(جرمنی)سره دمخامخ کیدوڅخه لاس واخیست اودشوروي په وړاندي په مخامخ دریدوسره یې وخپلې لوری ته بدلون ورکړاودغه دلوری دبدلون لمړنی هسته اومرکزیت یې دیوی غښتلی اوځواکمن نظامی تړونونوله جملی څخه دغه تړون داروپا په تاریخ (پیښلیک)کې اوهمدارنګه دنړی په تاریخ (پیښلیک)کې دستری پیښی په توګه رامنځته سو.
په ختیځی اروپا کې دشوروي پرله پسی لاسوهنی اوداروپا دیوازنی دفاعی امکاناتوپه نشته والی سره دکمونیزم په وړاندي دامریکا ګډون داروپا دامنیت دتامینولو دپاره دیو دفاعی تړون په چوکاټ کې دېراحساسیدل ،اوپه دی بهیر کې،په دی وخت کې دبروکسیل په غونډه کښې دفرانسی لمړی وزیر (ژرژ بیدو) یوپیغام وجنرال جورج مارشال (۱)ته ورولیږل اوهغه لیږل سوی پیغام ووچې داروپا اودامریکا ترمنځ دنظامی تړون سرلیک وګرځیدی ،دفرانسی لمړی وزیر په هغه پیغام کې یې ویلی وو: هغه وخت رارسیدلی دی چې پخوانی نړی (اروپا) اونوی نړی (امریکا) خپلې نظامي اوسیاسي مرستی په ګډه سره یودبل سره پیل کړي .
په (۱۹۴۸) میلادی کال کې د انګلستان، فرانسی، بیلجیم، هالنډ ، لوکزامبرګ د امریکا دمتحده ایالاتونو او دکاناډادبهرني چارودوزیرانوپه رابلنی سره دیوځای کیدو ،دیووالی ،امنیت او ددوه اړخیزی دفاع په خاطردغه غونډه تردغه اجندا اوسرلیک لاندی پرانستل سو اود(۱۹۴۸) دمنی په موسم کې په واشینګتن کې اړوند خبراتری ، دشمالی اتلانتیک دنظامی تړون په هکله پیل اوپه (۱۸۴۹) میلادی کال کې داپریل په میاشت کې دشمالی اتلانتیک دنظامی تړون درامنخته کیدو اسناددنوموړوګډونکو غړیوهیوادونولخوا لاس لیک اوامضا سول .
امریکا په هغه وخت کې دانزوا غوښتنی اودګوښه نیونی دسیاست څخه یې پلوی کول . چې دمونروئه دکترین (۲) * دامریکاد بهرنی سیاست په هکله یې ورته مشوري ورکول اوهغه یې ورته دیکته کول البته دغه تړون دامریکا په ګډون سره په دوهمه اودریمه نړیواله جګړه کې لږرنګه (کم رنګه) سوی وو .په همدی ډول سره ناټو« NATO » یو دفاعی تړون دامریکا دلویی وچی (براعظم)څخه وتلی وو چې هغه ته یوازی دمونروئه ددکتورین دمنځه وړل څخه یې ،دامریکا دبهرنی سیاست دپاره درسیدو بله لاره نه درلوده .
دامریکا دمتحده ایالاتونوپه بهرني سیاست کې دلاتینی امریکا سمیه تل یې خاص ځای درلود اودا اوس هم خاص ځای لری . دامریکادمتحده ایالاتونودجوړیدوڅخه ددی هیوادجمهور رئیسانومدام ددی سیمی په

هکله يې په علحيده توګه خاص حساسيتونه يې دځانه ښودلي دي . ددی سيمی ژئوپلتيك ، ژئواستراتژيك او ژئواکونوميك ارزښتونه دامريکا دمتحده اياالاتونـــوپه بهرنـــي سياست کـــې تر دی اندازی پورې مهم اوازرښتمـــند ګڼل ســوی دی چې يو
شمير څيړونکي دغه سيمه يې دامريکا دژوندکولواودخلوت کولو اوسره کرښه(قرمزخط) يې بللي دي .
ددی پيښواوجرياناتوپه لړ کې چې دامريکا دهيواد بهراودباندی دهيوادڅخه رامنځته سوی دی تولـه ددی ښکارندوی دی چې نـور دګوښـه نيونواودګوښـه کيدواودانزوا وخت سرته رسيدلی دی اوپـه دی هکلـه سناتور واندنبرګ دامريکا دسنا وجلسی تـه يې وړانديز وکړچې دهغه پربنسټ دامريکا ودولت تـه اجازه ورکول سول چې يولړ هوډونه دامريکا دپلی اوسرحداتوڅخه دباندی ومنی چې په پای کې پردغه موضوع پريکړه وسو، دغه موضوع تصويب او ومنل سو .
ددی وړانديز دپريکړی اودتصويب نـه ،وروستی کړنـه دا ووچې د ناتـــو« « NATO دنظامی تړون پـه هکلـه خبراتـری د(۱۹۴۹) مـيلادی کـال دجـون پـر (۶) نيټـه بانـدی پـه واشـينګتن کـې دامريـکـا ،دکانـاډا اودبروکسيل دنظامی تړون دغړوهيوادونـودبهرنې چارودوزيرانوترمنځ پيل سوي اوددی خبراتروپـه نتيجـه کښې د (۱۹۴۹) ميلادی کـال دمارچ پـه مياشت کې دنوروارويـايی هيوادونولکـه د نـاروي، ايسلند، ايتاليـا، پرتګال او دډنمارک څخه هم بلنه صورت ومونډچې بالاخره د(۱۹۴۹) ميلادی کال داپريل پر(۴) څلرمـه نيټـه بانـدی دشمالی اتلانتيـک نظامی تـړون د(۱۲) دوولـسوهيوادونودبهرنی چارودوزيرانوپـه ګـډون اولاسليک سره،چې امريکااودکانـاډا دامريکـا دلـويی وچـی هيوادونوڅخـه ،پنځـه (۵) هيـواده دبروکـسيل دتـړون غـړی ،دری (۳) هيواده لکه ناروي ،ډنمارک اوايسلنددشمالی اروپا څخه دايتاليا اوپرتګال په ګډون سره دامريکـاد بهرنې چارو په وزارت کې دامريکا دهغه وخت دجمهور رئيس ترمن په شتون سره دهغه پـه مخکـې دغـه تړون لاسليک اوامضا سو اودهغه کـال دحـوت دمياشـی د څلرويشتمی (۲۴مـی) نيټـی څـخـه عملی بڼـه يې واخيست اوسمدلاسه ترکارلاندی ونيول سو او ددغه سازمان تلوالـه داتلانتيـک ددواړوغـاړودهيوادونوترمنځ اړيکي پالي چې ترمخې يې شمالي امريکا اواروپايودبل سره په تل پاتې توګـه تـړل سـوي دا دغړوهيوادونـو ترمنځ دهغوګډوګټوپه ملاتړداغيزمنې هڅې يوه عملی ښکارنده ده .
(۱) * دژباړونکی يادداښت :جنرال جورج کاتلد مارشال دنړيوالولويوجګړيوپه ترڅ کې دامريکادهغو نظامـی لارښودونکواومشرانوله جملی څخه ووچې دامريکا دځـواکـونودستردر
ستيز اوجګپوړی قوماندان په توګه او دامريکادبهرنې چارودوزارت ددريم معاون پـه توګـه يې دندی ترسره کړيدی دمتفقينوسره په جګړه کې ددوي دځواکونوپه وړاندی دواکمن مديراوقوماندان په توګه اودکار دښـه مديرت اوقوماندانيت له امله چې په دوهمـه نړيوالـه جګړه کې دمتحدينوپـه ګټه پای تـه ورسيده،چرچل هغه دبريـاو طرحـه کوونکی وبلل اوددوهمی نړيوالی جګړی پـه وخت کښې دی هم دقومانـدان پـه توګـه اوهم دروزولت دخاص مشاورپه توګه يې دندی ترسره کولی يې اوهمدارنګه کله چې دبهرنی چارودوزير پـه توګـه يې دنده ترسره کوله په (۱۹۵۳) ميلادی کال کې دنوبل دصلحی دجايزی دترلاسه کولونه خلکو وده ته يې دمدبراوپوه مارشال لقب ورکړی وو. »
(۲) * دژبـاړونکی يادداښت :پـه (۱۹۲۳) مـيلادی کـال کې دامريکـا دمتحده اياالاتونودوخت جمهور رئيس جيمزمونروئه يوه طرحه يې وړاندی کړه چې دغه طرحه دمونروئه په دکتورينو باندی وپيژندل سو. دامريکا دمتحده اياالاتونودغـه دکتـورين دامريکالويـه وچـه(بـراعظم)اوخـصوصآدلاتينی امريکـا سيمه يې دمتحده ايـاالاتونودنفوذ سـيمه يـې سـرليک کـړ اوځـواکمن اروپـايي هيوادنــه يــې پــه دی سـيمه کـښې دهـرډول نفوذ،لاسوهنو،شتون اوکړنوڅخه يې محرومه کړي وه .
همدارنګـه دمونروئـه ددکتـورين دلړليـد درامنځتـه کيدوڅخـه دوه پيړی تيرسـو،اوڅه ناڅـه ديوتـاثيرلرونکی لړليدپـه توګـه دامريکـا دبهرنـي سياسـت پـه دستګاه کې عملـی کيـږی اودا اوس هـم کـار ورنـه اخيستل کيږی .دغه دکتورين داروپايی هيوادونواونوروهيوادونولخوا پـه رسميت پيژندلی سوی وو اوپـه همدی ډول سره امريکا په دی سيمه کښې دبلامنازع انحصاری نفوذ څخه برخمن وو./

(نوربيا،په دريمه برخه کې ادامه لري)
اخيځليک :
-دايسنا نيوز څخه
- د فارسی ،ويکيپيدياى څخه